

Н. О. Ткаченко

Вивчення факторів, що впливають на вибір професії провізора

Запорізький державний медичний університет

Ключові слова: фармація, провізор, мотиви вибору професії.

Проаналізували фактори мотивації сучасних студентів під час вибору професії провізора, розглянули їхній вплив на процес навчання і формування професійних компетенцій.

Изучение факторов, влияющих на выбор профессии провизора

Н. А. Ткаченко

Проанализированы факторы мотивации студентов при выборе профессии провизора, рассмотрено их влияние на процесс обучения и формирования профессиональных компетенций.

Ключевые слова: фармация, провизор, мотивы выбора профессии.

Актуальные вопросы фармацевтической и медицинской науки и практики. – 2014. – № 1 (14). – С. 83–86

The study of the factors which influence the choice of the «pharmacist» profession

N. O. Tkachenko

The article analyzes the factors of choice of «pharmacist» profession by update students and examines the impact of the identified factors on the process of learning and professional competencies developing.

Key words: pharmacy, pharmacist, motives of profession choice.

Current issues in pharmacy and medicine: science and practice 2014; № 1 (14): 83–86

Підготовка провізорів є одним із важливих питань, нефективне вирішення яких забезпечує успішний розвиток фармацевтичної галузі як складової системи охорони здоров'я. Нормативні і змістовні основи професійної діяльності спонукають сучасних фахівців фармації до виявлення низки професійних знань, умінь і навичок, основа їх формування – пряма мотивація професійного вибору [1].

Навчальні заклади, що готують майбутніх спеціалістів для практичної фармації, знаходяться у ситуації, де необхідно поєднати теоретичні знання із практикою сьогодення. Отже, фундаментальним завданням вищої фармацевтичної освіти є формування у майбутніх фахівців культури соціальної відповідальності та практичне формування компетентностей студентської молоді на основі ціннісної орієнтації [2,3].

Ціннісні орієнтації – це елементи мотиваційної структури особистості, на підставі яких відбувається вибір тих чи інших соціальних установок як цілей або мотивів конкретної діяльності. Вони формуються під впливом панівної в суспільстві системи цінностей, що змінюється з розвитком історії. Події останніх десятиліть вплинули на систему ціннісних орієнтацій пострадянського суспільства і, відповідно, на життєві орієнтири студентської молоді, у середовищі якої дедалі актуальнішим стає матеріальний добробут, успіх у житті, прагматизм, високий заробіток, престижна праця, закордонні поїздки тощо. Українські соціологи, вивчаючи зміст ціннісних орієнтацій студентства, доходять до висновку, що символом нашого часу є «виразна увага до матеріального аспекту життя», «орієнтація на успіх у житті стає однією з провідних стратегій студентів і взагалі молоді в сучасних ринкових умовах». На жаль, певне значення

в житті сучасної студентської молоді втрачають деякі духовні орієнтації і цінності. Відбувається деформація й етичних ціннісних орієнтацій, виправдовується порушення заповідей: «не вкради», «не бажай...» тощо. Зміни у ціннісних орієнтаціях молоді (часто не на користь високих суспільних ідеалів) вимагають перегляду всієї системи виховної і навчальної роботи у вищій школі, пошуку й упровадження нових форм і методів роботи з метою підготовки і виховання студентів не лише як професіоналів, а як справжніх гуманістів, особистостей із великої літери [4,5].

У формуванні компетентного спеціаліста у галузі фармації важливу роль відіграє пріоритетність мотивів вибору професії провізора. Інтерес особистості до продуктивного професійного самовираження виявляється під впливом різних факторів, серед них важливу роль відіграє мотивація, що формується у процесі професійної орієнтації і навчання.

Правильний вибір фаху людиною згодом залишає відбиток на ставленні до професійних обов'язків і прав. Від цього залежить і моральне задоволення результатами виконаної роботи [6]. Цей процес зумовлений багатьма факторами.

Мета роботи

Визначення пріоритетних мотивів вибору професії провізора студентами денної (ДФН) та заочної форм навчання (ЗФН) у сучасних умовах розвитку фармацевтичної галузі для вдосконалення системи підготовки фахівців фармації.

Для вивчення питань використали один із методів маркетингових досліджень – анкетування, в якому взяли участь студенти IV і V курсів фармацевтичного факультету Запорізького державного медичного університету ДФН та ЗФН. Анкетування відбулось наприкінці 2012 – на початку 2013 навчального року.

Більшість студентів денної форми навчання – 70,1% – навчається на контрактній, 29,9% – на бюджетній основі; 100% студентів-заочників навчаються за контрактом.

Найчастіше спеціальність «фармація» обирають дівчата, тому співвідношення студентів за статтю на фармацевтичному факультеті таке: 81,8% – жінки, 18,2% – чоловіки (ДФН); 87,8% жінок і 12,2% чоловіків (ЗФН). За ознакою віку розподіл студентів такий: 100% студентів ДФН і 84,3% студентів ЗФН – від 20–25 років; для ЗФН: 11,3% – вікова категорія 26–30 років; 1,7% – віком 31–35 років, решта (2,7%) – старше ніж 35 років. У результаті анкетування встановлено: 87,8% студентів ЗФН раніше отримали спеціальну середню освіту у фармацевтичних чи медичних училищах, 8,7% вступили до вищої школи після закінчення школи.

Вирішальними у виборі професії учасники анкетування називають найрізноманітніші фактори, від одного до чотирьох у кожній анкеті.

Найважливішим фактором більшість студентів ДФН вважають «гарні умови праці», їх обрали 40,3% опитаних, серед студентів ЗФН цю думку поділяють 18,2% осіб (рис. 1).

Доволі багато респондентів із дитинства мріяли працювати у фармацевтичній сфері, а саме це 37,7% (ДФН) і 11,8% (ЗФН) опитаних. Трохи менше тих, хто обрав майбутню спеціальність через власне бажання допомагати людям, – 31,2% (ДФН) і 17,3% (ЗФН).

Для 29,9% студентів ДФН і 12,3% респондентів із ЗФН пріоритетним став матеріальний фактор, бо робота добре оплачується. Крім того, за результатами анкетування, важливим є престиж спеціальності у суспільстві, що відзначили 23,4% (ДФН) і 13,3% (ЗФН) респондентів.

Майже п'ята частина студентів вирішили обрати цей напрям у кар'єрі з огляду на професію батьків: 13% (ДФН) і 7,9% (ЗФН) опитаних бажають продовжити династію фармацевтів, 7,8% (ДФН) і 7,9% (ЗФН) – династію медичних працівників.

Негативним проявом є те, що 22,1% (ДФН) і 7,9% (ЗФН) анкетованих обрали професію через наполягання батьків, 6,5% (ДФН) і 4,4% (ЗФН) студентів вважали, що головним у житті є отримання вищої освіти в будь-якому вищому навчальному закладі.

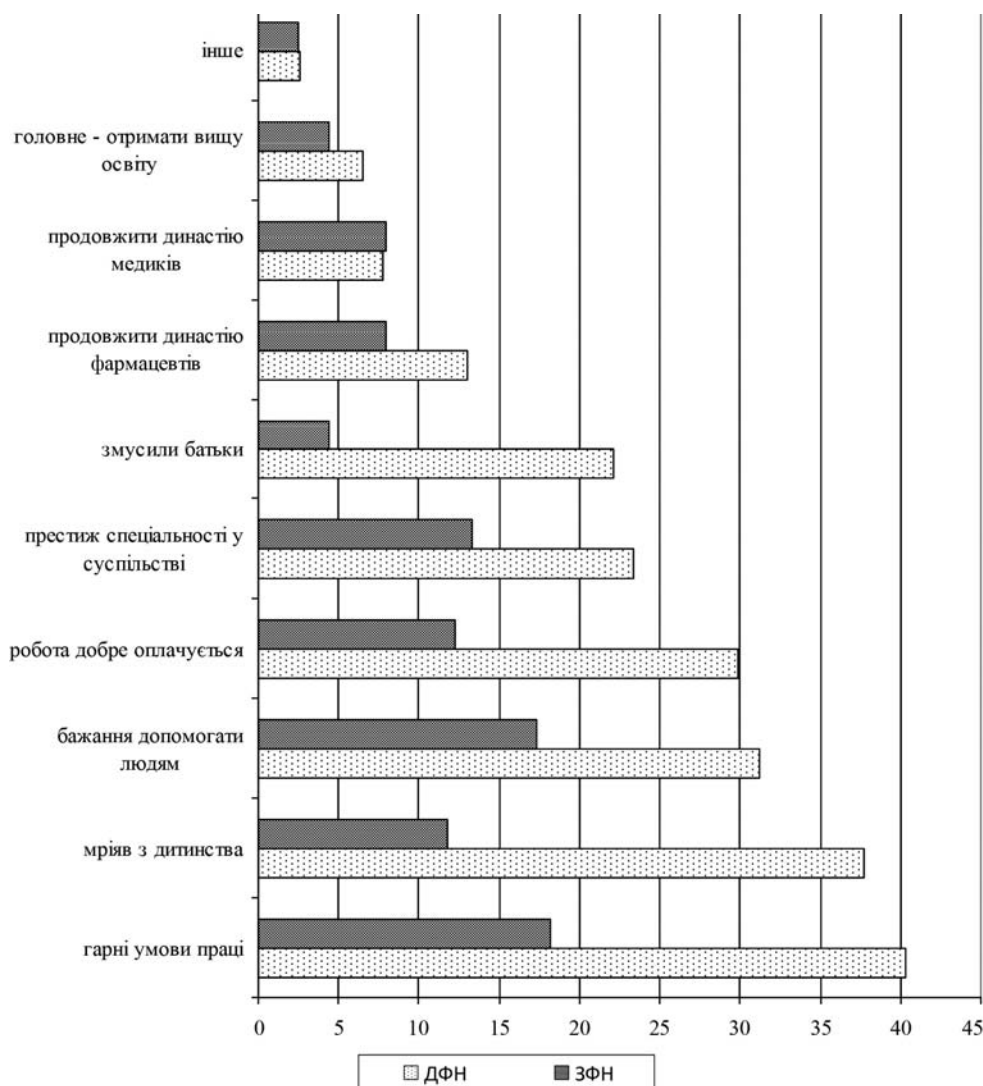

Рис. 1. Діаграма поділу вирішальних факторів вибору професії.

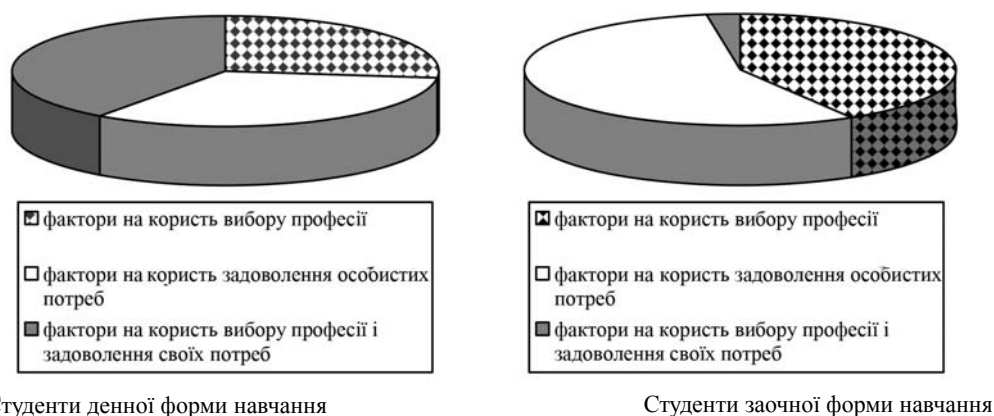

Рис. 2. Діаграма поділу вирішальних факторів під час вибору професії провізора.

2,6% (ДФН) і 2,5% (ЗФН) студентів відзначили, що на їхній вибір вплинули любов до хімії, складання іспитів зовнішнього незалежного тестування з хімії і біології, можливість створення власного бізнесу, осмислення покликання після першого року праці, любов до фармакології, вони не бачили себе в іншій професії тощо.

За результатами дослідження, студенти в анкетах вказували від 1 до 4 причин, що стали визначальними у виборі професії провізора. Майже половина студентів (47%) відзначили лише одну причину, що відіграла вирішальну роль під час вибору професії. 33% респондентів, відповідаючи на це запитання, назвали два варіанти відповіді. Для 17,4% студентів визначальним мотивом у виборі професії провізора були три причини, що запропоновані в анкеті. Незначну частку складають анкети, у котрих відзначено 4 причини вибору професії.

Для подальшого аналізу вирішальні фактори у виборі професії поділили на три групи: I – фактори на користь вибору професії, II – на користь задоволення особистих потреб, III – на користь вибору професії і на користь задоволення особистих потреб.

До першої групи були включені такі фактори: мрія з дитинства, бажання допомагати людям, продовження династії фармацевтів, медичних працівників; до групи «на користь задоволення особистих потреб»: гарні умови праці, висока заробітна платня, престиж спеціальності у суспільстві, принцип «головне – отримати вищу освіту», за наполяганням батьків.

У результаті встановили (рис. 2): серед студентів ДФН 27% респондентів відзначили тільки фактор «на користь вибору професії». Фактор «на користь задоволення особистих потреб» обрали 33% опитаних, решта студентів (40%) назвали обидві групи факторів. У 41,4% студентів ЗФН переважають фактори першої групи, у 56,1% – фактори другої групи, 2,5% респондентів відзначили обидві групи факторів. Отже, на вибір професії найбільший вплив мав фактор «на користь задоволення особистих потреб».

Крім того, щоб отримати вірогідні відповіді на запитання анкети, використали один із поширених прийомів у методиці анкетування: найважливіші питання дублю-

вались в анкеті у різних формулюваннях: «Чи з'явилося розчарування протягом навчання?», «Чи змінилось Ваше ставлення до навчання за спеціальністю у порівнянні з початковим періодом?». Вивчили зв'язок із факторами, якими студенти керувались під час вибору професії.

За результатами анкетування, серед тих, хто під час вибору професії керувався насамперед факторами «на користь задоволення особистих потреб», найбільша кількість студентів, які покращили своє ставлення до навчання і найменша кількість тих, хто його погіршив; група студентів, які обрали «на користь професії» є лідером за кількістю тих, хто гарно навчається протягом усього часу.

Під час аналізу результатів і для подальших досліджень необхідно враховувати соціально-психологічні аспекти вікових категорій респондентів. Періодизація дає можливість визначити для кожного віку нормативи розвитку (психофізичного, розумового, емоційного, особистісного) та його соціальну ситуацію [7]. У сучасній західній психології поширена концепція Е. Еріксона про завдання розвитку [8]. Її сутність полягає в тому, що кожна стадія процесу становлення особистості висуває свої завдання розвитку, потребує формування певних здібностей, просування в певному напрямі; відсутність такого просування, несформованість тих чи інших утворень призводить до деформації процесу особистого розвитку на наступній стадії, до неможливості або утруднення набуття необхідних якостей надалі.

Висновки

У формуванні компетентного спеціаліста у галузі фармації важливе місце посідає пріоритетність мотивів вибору професії провізора. Визначили, що найбільший вплив на вибір професії провізора студентами денної та заочної форм навчання має група «фактори на користь задоволення особистих потреб». Такі зміни у ціннісних орієнтаціях студентства потребують перегляду системи виховної і навчальної роботи у вищій фармацевтичній школі, пошуку й упровадження нових форм і методів роботи зі студентами з метою підготовки і виховання відповідальних і гарних професіоналів, справжніх патріотів професії.

Список літератури

1. Галузеві стандарти вищої освіти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.testcentr.org.ua/images/standards/7.110201%20pharmacy%20\(eqc\).pdf](http://www.testcentr.org.ua/images/standards/7.110201%20pharmacy%20(eqc).pdf).
2. Ткаченко Н. О. Формування соціальної відповідальності у системі вищої фармацевтичної освіти / Н. О. Ткаченко, Є. Г. Книш, Н. М. Червоненко // Фармацевтичний журнал. – 2013. – № 3. – С. 23–28.
3. Концепція Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні (проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uspp.org.ua/media/%20КСВ+_1.doc.
4. Семенюк О. Ціннісна орієнтація як основа формування професійної компетентності майбутніх фармацевтів / О. Семенюк // Освіта регіону. Український науковий журнал. – 2011. – № 3. – С. 235–239.
5. Пляка Л. В. Психологічні особливості розвитку професійної комунікативної компетентності у майбутніх провізорів : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 – педагогіка та вікова психологія / Л. В. Пляка; Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – К., 2010. – 20 с.
6. Кириленко М. Выбираем профессию или судьбу? / М. Кириленко // Фармацевт-практик. – 2012. – № 4. – С. 60–61.
7. Мищеряков Б. Большой психологический словарь [Электронный ресурс] / Б. Мищеряков, В. Зинченко. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/dict/03.php.
8. Кузікова С.Б. Теорія та практика вікової психокорекції : навчальний посібник / С.Б. Кузікова. – Суми : Університетська книга, 2006. – 384 с.

Відомості про автора:

Ткаченко Н.О., к. фарм. н., доцент каф. управління і економіки фармацевції, Запорізький державний медичний університет, E-mail: tkachenkonat@bk.ru.

Надійшла в редакцію 09.01.2014 р.